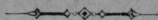

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 19.

V Ljubljani 1. oktobra 1873.

Tečaj XIII.

Starši, podpirajte učnike!

Hvala Bogu, šola se je zopet začela, sedaj imam vendar enkrat mir pred otroci, ker imajo v šoli opraviti, tako slišimo tu in tam, govoriti starše o začetku šolskega leta.

Dobro ste jo zadeli, otroci imajo zopet kaj posla, ako pa mislite, da prevzame šola vso skerb za otroke, in da se vam je vse to breme odložilo in učeniku naložilo, motite se zelo zelo!! Sedaj vas še čaka poglavitna skerb, veliko veliko dela, ako vam je na tem, da se otroci kaj nauče. Kaj bo opravil naj spretnejši in naj bolj goreči učitelj brez vaše podpore? Malo, včasih nič!

Pa kako hočemo podpirati učenika, slišim marsikaterega vprašati?

Na mnogoteri način, in prav prav zdatno ga bote podpirali, samo da le hočete, tudi časa vam ne bo mankalo, dasiravno so nekateri izmed vas obloženi z vsakdanjimi opravili.

1. Pazili bote, kakošne so bukve, kakošne so pisavne knjžice vaših otrok, pogledali bote, kako ravnaajo s svojim šolskim orodjem, prilike dovolj za opazovanje, in javolne bo minul dan, v katerem ne bo treba otrokom kaj naročiti, ali jih kaj posvariti.

Pridna hišna gospodinja, koliko bo imela ta opraviti, da otroci prihajajo v šolo suazni in umiti, a ne razkodrani in umazani, in taki kakor da bi jih bili ciganje popustili. Kakošni pridejo otroci dostikrat v šolo, kakošne so njih pisavne knjžice, ako jih že sploh prinesó v šolo. Po dvakrat, po trikrat raztergajo otroci podarjene bukve, tukaj moramo vendar vprašati: „Starši, ali kedaj pogledate, kako otroci ravnaajo s šolskimi rečmi, ali ne veste, da se jih bo deržal nered, katerega se sedaj v šol-

skem času privadijo, vse žive dni? Da je tem tako, vas uči vsakdanje življenje.

2. Skerbeli bote, da bodo otroci vsaki dan in redno v šolo hodili, brez rednega obiskovanja ni šolskega napredka. Vidimo otroke po 3—4 leta v enem razredu. Ako pa v zapisnike pogledamo, se temu ne čudimo. Otrok iz šole ostaja, součenci ga v nauki prehitite, tako mine eno, tako drugo, tako tretje leto i. t. n.

Vaša dolžnost je dalje, da otroke o pravem času v šolo pošiljate, da šole ne zamujajo, da pazite ali oprashaujete, kaj med potjo delajo, ali o pravem času tudi v šolo pridejo, in o pravem času zopet domu. Ako se zakasné, morate vediti, zakaj se je to zgodilo. Koliko nejevolje, koliko sitnosti, odgovornosti pred Bogom in ljudmi odvernete starši s takim ravnanjem sebi, učenikom in drugim ljudem.

Kako pa naši mestni otroci v šolo hodijo? Celo uro predenj je šolski nauk, postavajo že po oglih, po mestnih ulicah, mirne ljudi nadlegvajo, ter se med sabo prepirajo, poslednjič pa vendar še šolo zamudé. Takošna je njihova priprava za šolski nauk! Taki pridejo v šolo, vse drugo jim gre po glavi, samo tisto ne, kar jim učenik pripoveduje; roke in noge so pa tudi v šoli vedno pripravljene za napad in bran, bojevita kri tudi tu ne miruje, ako se ne sujejo z rokami, bercajo se pa pod klopjo z nogami. Učenik naj pa potem tako druhal dve uri v strahu in redu obderži, naj ž njo napreduje, naj jo veliko in veliko naučí. — Pretep v šoli osnovan prenese se potem na mestne ulice, tako da memogredoči postajajo in se čudijo razjarjeni druhali. Ko bi ne bilo treba obedovati in večerjati, bi taki otroci toliko za dom oprashaevali, kolikor za šolo.

Vzemimo pa, da bi vi starši svoje otroke priganjali, da bi, predenj v šolo gredo, svoje naloge izdelali in se za nauk pripravili, koliko več bi učenik opravil v šoli. To je vendar jasno kot beli dan! Kedar imajo otroci kaj šolskih nalog, in količkaj morete, ne privolite jim, da bi kaj drugega delali; otroke nobena reč tako ne veselí, kakor delati, kedar bi se imeli učiti, to pa, da se v šoli zgovarjajo.

Morda še niste nikoli premislili, koliko šolo s tem podpirate, da otroke bolj na drobno izprashaujete, kaj so se to ali uno uro učili, kaj je učenik, kaj je katehet pripovedoval, ako jih vprashaate, so li bili kaj poklicani ali vprashaani, so bili li kaj kaznovani i. t. d. Že zarad tega, da bodo vedeli vam kaj povedati, bodo raje pazili. Vem pa, kaj vam otroci odgovarjajo na taka vprashaanja. „Nimam se ničesa učiti, učenik me nikdar ne pokliče in vprasha, druge vprasha, mene pa ne; nekaj je sicer pripovedoval pa ga nisem mogel razumeti i. t. d. Tako otroci vso odgovornost od sebe na učenika in součence valé; le drugi so, ki jim ne dajó miru, jih dražijo, jim nagajajo. A lepo vas prosim, spoštovani starši,

nikar svojim otrokom tega ne verjemite, sicer sebi delate naj večjo preglavico. Vaša ljubezen je morda dostikrat prevelika in preveč čutna; drugi ljudje vaše otroke bolje poznajo, nego jih sami poznate in ti vam bodo povedali, da vas je ljubeznjivi sinko prav debelo nalagal in za nos vodil.

Delavni oče in skerbna mati vsako leto prevdarita, kako bota shajala s zaslužkom, kako bota obračala pridobljeno, koliko bo treba za stanovanje, za obleko, za hrano za to ali uno reč, mari ne bota nič skerbela, kako bota svoje otroke izrejevala, podučevala, v šolo pošiljala, v šolskem času na nje pazila? — Nemogoče, da bi za to nič ne skerbela!

Akoravno, so nekateri iz med vas s skerbjo in delom za vsakdanji kruh preobloženi in celi dragi dan gredo za zaslužkom, zvečer pa pridejo utrujeni in spehani domu, akoravno nekateri še sami niso šolali, tedaj tudi šolskega nauka in napredka svojih otrok v tej ali uni stroki ne morejo presoditi, vendar kdor stanovitno hoče, že najde toliko časa, da popraša za svoje otroke in se po eni ali drugi poti prepriča, ali se njegovi otroci kaj v šoli uče, ali kaj store, kako se vedejo in obnašajo? Zvečer ali zjutraj v nedeljih in praznikih že najde skerbni oče toliko časa, da za svoje otroke enkoliko poskerbi. — Rekli bote, to je preveč, čemu je šola, čemu so učenci, ako bom jaz sam otroke učil. — A le pomislite, da te dolžnosti vas ne odveže nobena šola, otroci so vaši, vaše ime nosijo, ali vam bodo svoje dni v veselje v tolažbo, ali v žalost in britkost. Veliko tega — dasiravno ne vse — je v vaših rokah; sedaj so res za nekaj časa nam učenikom izročeni, veselimo se z vami vred, ako so vaši otroci pridni in milujemo vas in vaše otroke, kedar vidimo, da vse opominovanje nič ne zda; a pri nas se to vsako leto menja, vsako leto dobimo večidel drugi zarod, a vam stariši otroci zmirom ostanejo. — Živali pusté svoje mladiče, kedar si znajo živeža iskati; a kerščanski stariši, kateri so pred altarjem oblubo storili, skerbeti za svoje otroke, tega ne storé nikoli.

Pomisliti je tudi vredno, kako otroci, katere doma starši sprašujejo, v šoli veselo odgovarjajo, na obrazu se jim bere, da so radi v šoli, da jih veseli prašanim biti; taki otroci tudi navadno ljubijo svojega učnika, šolskim tirjatvam lahko zadosté; šola ima izverstne učence, s katerimi se lahko ponaša, učenci vidijo sad svojega truda in to je lepo plačilo za njihovi trud. To vendar vsak učenik ve povedati, da se otroci staršev, za katere se kaj skerbi, od drugačnih razločujejo kakor noč in dan. — Ako učenik naleti na takega zapuščenega in zanemarjenega otroka, ter ga vpraša, ali si se kaj učil doma? ga taki otrok debelo gleda, češ, kaj neki hoče učenik od mene imeti, da bi se doma učil, ali ni dosti, da v šolo hodim! In kjer je večina takih otrok, kakor po naših mestnih šolah, potem naj pa učenik gleda, kako bo dosegel učni smoter.

Vso hvalo zaslužijo starši, kateri svojim otrokom blago in denar zapuste, še bolj pa jo zadenejo tisti, kateri skerbé, da se otroci kaj naučé; za to se jim tukaj v mestu vsa mogoča prilika ponuja. Vsakdanja skušnja uči, da marsikdo zgubi denar in premoženje, a s pridnostjo in učenostjo ga zopet pridobi.

Ako večkrat prašate pri učениkih, kako se vaši otroci v šoli obnašajo, spoznali bote bolje učeníke svojih otrok, o marsičem, kar vam sedaj ni tako znano, se bote dali podučiti; presodke do šole in do učeníkov bodo zginili, dobrodejna vez bo vezala šolo in dom, in korist od tega bodo imeli le vaši otroci; nič več ne bote verjeli nehvaležnim in hudobnim otrokom in njih staršem, kateri radi vso krivico valé na učénika, da ni mogel narediti iz vsacega tumpca in terdovratneža učénjaka.

Le pomislite malo, vsake kvatre vam na dom pošiljamo liste (šolska na znanila), v katerih je zapisano, kako se vaši otroci v šoli obnašajo, kako v učenosti napredujejo. Ako šolskih naznanil ne znate sami brati, dajte jih komu, da jih prebere, ali vprašajte sami učénika ali ravnatelja, kaj je tam napisanega; jaz mislim, da ni ga učénika, kateri bi vam na vaše vprašanje ne odgovoril in potrebnega ne razjasnil. Šolska naznanila dobivamo več ali manj pomazana in zavaljena nazaj, iz med staršev pa malokateri popraša, od kod pride, da sinek ne napreduje, da je tolikrat zapisano sr. ali n. z. (Dalje prih.)

O zemljepisnem nauku na srednjih šolah.

(Iz let. sporočila ljublj. višje realke l. 1873 posneto po spisu gosp. dr. Alex. Supan-a.)

(Dalje.)

Ko se s tem učenci navadijo, tla načertati, in se teh pravil tudi na pamet nauče, razumejo vsak zemljevid. Za poskušnjo naj se da narisati učencem premér (Durchschnitt); izurjen učenec bo to izpeljal na vse strani i. dr. Sicer priporoča g. pis. to ne pretirati, pa tudi ne zanemarjati.

Dasiravno so gore in vode v naj ožji zvezi (g. pis.), vendar sem razpravljaj vsake za se, in še le potem, ko so učenci razumeli vsako posamezno poglavje, sem jim povedal, kako to dvoje skupaj gre. Reči, katere smo videli, so nam bile za predstavo tega, kar nismo mogli videti, namreč morja. Visoki bregovi Gruberjevega vodotoka in Ljubljaniice so nam počitali stermo obrežje, nizki savski bregovi pa nizko. Ko smo enkrat bili na Golovcu, mislili smo si, da je vsa ravnina pred nami pod vodo, tako da ni videti hiš. Na vprašanje, kaj bi bilo potem z Golovcem, Šmarno goro in z Vranšico, odgovorili so učenci: To bi bili otoki,

in na enkrat je do dobrega jasno, da se otoki derže suhe zemlje. Tega zgleđa smo se zopet poslužili, ko smo govorili od vzdigovanja in zniževanja zemeljske skorje, dá se to zopet porabiti pri razlaganju atolov (koralnih otokov). Morske zalive in zanožja so si učenci mogli misliti kakšna so; podoba jezera, katero bi mogla pa zares voda zalivati, bi bila prav vgodna; veliko pomot o morskem dnu bi se dalo popraviti. Prav izverstna misel g. Schmidt-a je bila, da je vpeljal širjavo Mure pri Gradcu za edinico (Einheit), da so po nji merili tudi druge reke. (Mislimo, da je to naj bolj priprosto, pa tudi naj bolj razumljivo, poočítovati komu stvar neznano, tako n. pr. Janezek v 2. berilu pravi očetu, da je vidil psa, kateri je bil dvakrat tako velik kakor domači vol.)

Naj bolj imenitno se mi (g. pis.) zdi pri vodopisji povedati učenecem kaj je padavina (Gefäll), ker ta (padavina) nam daje naj jasnejšo predstavo talnih razmer (Terrain-Verhältnisse), kar po naših navadnih zemljevidih ni jasno narisano. Navadno si vsak učenec od začetka napačno misli, da je vsaka ravan porazna (horizontal) planjava, in v tem ga še vterujemo, ko pravimo, da je ravan nad 500', vis-ravan ali višava, spod 500', pa niz-ravan, ali nižava. Neskušén si drugače ne misli, nego da nižava ni nikjer višej; a to ni tako, tla se počasi vzdigujejo in nižava je lahko 1500' nad morjem visoka. To stopnjevanje nam ravno poočítuje tek vodá, in na to moramo učenca zmirom opazorovati. G. pis. nam pove, kako je on tukaj ravnal. Pri rekah iskali so učenci naj prej ustja, in potem so šli po reki nazaj notri do vira, in od vira zopet do ustja, potem so odgovarjali na vprašanja vmes stavljena, in imenoval inekatera imenitna mesta n. pr. pri Donavi, Pasov, Linc, Dunaj, Buda-Pešto Belgrad. — Da je Pasov višej od Dunaja to se vidi precej, in pa tudi, da je Inomost višej od Pasova, in iz tega se tudi sklepa, da je Inomost višej od Dunaja. Pa tudi tega se učenci mogli navaditi, da so hitro skleпали in n. pr. odgovarjali, kaj je višej Berna ali Pešta? Še veliko bolj imenitna postane ta metoda, kedar se govori od razlike med zgornjim, srednjim in spodnjim vodnim tokom. Imenujmo n. pr. Schaffhausen in Bazilo, Kolonijo in Wezel, perve dve mesti na zgornjem, druge dve na spodnjem toku Rena. Precej se tukaj spozna, da je Kolonija višej kakor Wezel, in Schaffhausen višej kakor Bazila, vprašajmo pa sedaj, ali je padavina med Schaffhausnom in Bazilo enaka padavini med Kolonijo in Wezelom, ker sta dve zgornjorenski mesti na primer ravno toliko vsaksebi kakor dve spodnjo-renski. To je da ne! Ker voda v zgornjem toku bolj pada in hitreje teče, kakor voda v spodnjem toku i. dr. Zelo važno je tudi to za spoznavo obnebja.

Zadnja poglavija iz splošnega zemljepisja I. polleta, katera sem razpravljaj, so govorila od zavedanje, tedaj od strani neba, od merstva in pomanjšane mere. To je, da se mora učenec zavedati najprej v svoji

okolici, v ta namen naj se mu pokažejo prav očitne reči, n. pr. večje višine, cerkve, gradovi; nič ne de, ako niso ti kraji matematično strogo na dotičnih straneh neba. G. pisatelj nam imenuje kraje, katere je, ozi-
raje se iz Golovca na ljubljansko polje vzel za 4. strani neba.*) Poduk se oživi, ako se učenec vadi, da se zaveda v šolski izbi, v mestu, ravno tako, kedar se govori, kje solnce sveti ta ali uni čas, kajti tukaj se na-
slanja poduk na znane reči, in učenec se napeljuje razumeti to, kar vsakdan vidi pred sabo. G. pis. nam pripoveduje, da rabi vse učiteljske
pripomočke, kakor n. pr. črtanje na tablo. V sredi table pravi, sem načertal Ljubljano, na okoli (se ve da v pravi daljavi) pike za vasi, tu-
kaj čerto za Golovec, tamkaj zopet drugo za Rožnik ali šišcarski verh.
— S tem pa, da je eden pokazal, kje ima biti Tivoli, drugi kje da smodnišnica, se je naj bolj vidilo, kdo kaj misli, ter sem jih vadi, da so to, kar so v naravi vidili, tudi znali narisati. (Ako pomislimo nazaj, kako smo se svoje dni učili zemljepisja, ni se čuditi, da se je vse to tako hitro skadilo. Poseben premeden je bil pa tisti učitelj, ki je imel 4 strani neba zaznamovane na šolskih stenah. Pride pa deček iz šole, pripoveduje, da se v šoli uči zemljepisja, in navzočni hišni prijatelj ga vpraša: povej mi, kje da je južna stran neba. Deček se prav možko odreže in pokaže ravno na severno stran. — Pa kako veš, da je tam jug, ga zaverne gost? Saj je ta na šolski steni ravno tam naslikan!)

Ker pa je poglobitna stvar pri zemljepijski v I. razredu ta, da se učenci navadijo zemljevide brati in da si splošne pojmove po neprestanem ponavljanji v spomin vtisnejo, tedaj se morajo s strogo doslednostjo izpeljevati vaje o zavedanju; pri vsakem pogorji, pri vsaki reki naj učenec naznani mer, pri mestu pa lego od učilnega kraja. G. pis. potem omeni vaje, katera se njemu vidi posebno plodna, da si učenec predstavi sliko zemljevida. Ako stojim na Gradu in gledam na sever, pred sabo vidim veličasten Grintovec, in ta mi ne privoščiči pogledati dalej v kraje, katere so za njim. A domišljija me vodi korak za korakom po prostorih, katere že poznam, dokler da pridem čez gore, reke in morja noter do severa naše celine. Vsikdar nam zemljevid daje nejasno podobo in le domišljija nam poočituje zemljepisne daljave. A domišljija hoče stajališča, vstvarja novo le tam, kjer je že kaj znanega. Zato pa mora učitelj, ako hoče učencu dopovedati, kako velika je dežela, meriti njeno velikost po kaki znani edinici. Pa kaj si bo učenec mislil, ako mu rečem: Kranjsko meri 181□ milj. Ako pa rečem: Ljubljansko močvirje, ljubljansko in kamniško polje, katero vidiš pred sabo iz Golovca, ima 7□ milj, sedaj si pa misli 26 takih edinic ali 26krat tako velik prostor za Kranjsko okoli te ravnine; no potlej je pa že ložej, razu-

*) Virneg-Grintovca, od katerega p. pis. govori, nisem nikjer najdel, pa tudi tukaj nihče ne ve zanj; morda je to le lokalno ime.

meti, kako veliko je Kranjsko. Kranjsko pa zopet daje edinico za avstrijsko državo, dasiravno si je težko misliti $62\frac{1}{2}$ takih prostorov, vendar pa imamo enkoliko pojma o državi, k kateri spadamo. Avstrija nam pa zopet služi lahko v edinico za druge večje pokrajine, in učenec se čudi, ako mu povemo, da je sprednja Indija, katera je na zemljevidu videti tako majhna, ednajstkrat večja od Avstrije. Tako smo tudi z Grintovcem in Krimom primerjali druge gorske verhove, brezobzirna višava ljubljanska nam je bila edinica za skupne vzoti (Massenerhebungen), dolgost Save pa za dolgost drugih rek. Tako se ožive števila, ki bi sicer brez koristi spomin obteževala.

V ozki zvezi s tem vsem so pa vaje o merstvu in razumenje pomanjšane mere. Kako važno je merstvo za zemljepisni poduk o tem ni treba govoriti. Razumeva se pa samo po sebi, da se mora najprej začeti z okolico in pred vsem s šolsko izbo. Veliko časa in poterpljenja je že zato treba, da se učenci navadijo z očmi kaj premeriti (o metodi za to govorita bolj obširno Schacht in Schmidt). Kar se je premerilo, narisa naj se potem v pomanjšani meri, sitno pri tem je to, da učitelj na tabli in učenec v svojem sešitku ne moreta izpeljati risanja po eni meri. Na zemljevidu, pravi g. pis. smo se vedno vadili meriti, nismo kraja imenovali, da bi ne bili premerili njegove daljave od svojega kraja. Vselej smo pa milje preobračali na dneve hoda. Po dnevih hoda (4 milje na dan) računati je že zarad tega prav primerno, da si človek daljavo bolj živo predstavlja, in tudi spozna, koliko vplivajo tla na promet ljudstva. (Po goratih krajih, se ve da, je občevanja bolj težavno.) Te vaje pa niso samo za I. razred; a pozneje je to ložej, ker meri se na poldnevniko in vzporedniko. Vendar kakor povsod, je tukaj treba pravilnih mej, ako n. pr. govorimo od Prusije, dovolj je, da primerjamo naj večja mesta. Za večje daljave nam je v edinico daljava od nas do Dunaja.

Toliko časa naj se vendar le učenci tega vadijo, da znajo na pogled premeriti daljave na zemljevidu, a to je toliko težje za nje, ker je skoraj vsak zemljevid na atlantu, katerega imajo v rokah, narisani v drugačni meri. Zato imam (g. pis.) vselej to navado, mero vsacega zemljevida, katerega koli razgernemo, primerjati z mero na zemljevidu notranjih avstrijskih dežel. Dasiravno nihče ne misli, da sta Azija in notranja Avstrija narisani na enako velikem zemljevidu, tudi enake velikosti, vendar dobi učenec še le potem bolj jasen pojem o velikosti Azije, ako je zračunil, da bi mogel zemljevid Azije 625krat večji biti, ko bi bil narisani v tej meri, kakor notranje avstrijske dežele. (Kon. prih.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

Bogoslovne učence svoje na liceji je ogovarjal Metelko v začetku šolskega leta tudi po nemški; po slovenski se glasi nekako po prvi osnovi ogovor njegov — morebiti še od l. 1817 — takole:

Prespoštovani prijatli in predragi učenci moji!

Kar med vsemi živimi stvarmi na zemlji človeku daje posebno vrednost in prednost, to je um; kajti le po umu, ali prav za prav po pravi rabi njegovi more človek dospeti do tiste popolnosti in blažnosti, katero mu je odločil premodri stvarnik njegov. Dokler je pa um človeški navezan na naše telo, dotlej se razvijati in v načelih svojih vterjevati more le po jeziku. Čim bolj si toraj človek lika in vreduje jezik, tim terdnejši in čistejši so njegovi zaumki ali pojmi, in nasproti čim ubožniši in manj olikan je njegov jezik, tim bolj nejasni in zmedeni so tudi zapopadki in je vse mišljenje njegovo. Po jezikovi oliki se ravna tedaj umska in npravska omika človekova. Hočemo toraj svojim rojakom pripomoči k boljši umski in npravski omiki, pričeti moramo z olikovanjem njihovega jezika.

Vsem prihodnjim rodovom storimo veliko dobroto, ako si ohraniti, olikati in povzdigniti prizadévamo ljudski jezik, vzlasti tako jedernati, blagoglasni in umétno stvarjeni jezik, kakoršen je slovanski. Zgodovina vseh stoletij in tudi lastna skušnja nam kaže, da narodu, kateremu propade jezik, za vse naslednje čase ohromí tudi duh ali miselstvo. In to ne veljá samo o prav priprostih ljudeh, temuč neolika ljudskega jezika zadeva jako tudi više in olikane stanove; kajti tudi učenemu se vzbuja duh po prvi strežnici njegovi. Svoje perve in poglavitne pojme o vnanjih rečeh ali predmetih dobiva v jeziku, ki mu jih dati ne morejo v nobenem tujem; le-ti se mu v dušo vsadijo po izrazih, po katerih jih je slišal vpervič, in na le-té se po rabi v vsakdanjem življenji vedno bolj naraščajo. Izrazi čistih pojmov v domačem jeziku morajo toraj za domačina imeti veliko več jasnosti, vzbujati mu veliko bolj določne, natančne, žive in prilične zapopadke, kot izreki v tujem jeziku. Kolikanj mora tedaj vse miselstvo zgubiti jasnosti in živosti, moči in priličnosti, kadar se obleče v tuj jezik, ni težko razsoditi.

Misli ali pojmi se le v olikanem jeziku dajo jasno in določno zaznamnjati. Toraj terdijo neki novejši modroslovci in sicer ne brez vzroka, da se celó otrokom nekteri prav tenki modroslovni razumki dajo zlahkoma dopovedati, ako bi se z njimi nikoli drugače ne govorilo kot v jeziku po modroslovni določbi doveršenem. Bodi si že kakor koli, tega

nam vsaj nihče odrékal ne bo, da ljudstvo more le po olikanem jeziku pustiti svojo sužnjivost in gerde predsodke ter napredovati v omiki. Kdo ne vé iz zgodovine, da so gerški pa latinski jezikoslovci, pesniki in zgodopisci omikovaje svoj jezik neznansko omikovali tudi ljudske nrave in vso ljudsko lastnijo? Enak zgled se nam kaže pri vseh družih narodih.

Ako premislimo to reč nekoliko bolj na tanko, vidimo, da ne le prosto ljudstvo, tudi mi sami, ki smo svojo oliko prejeli v tujem jeziku, iz učenja maternega jezika svojega dobivamo mnogotere koristi.

Da ne govorim o tem, kako velik je slovanski narod, ki v tem previšuje vse druge znane ljudstva na zemlji, — šetje se jih že do 80 milijonov; da ne omenjam, da si mnogotere narečja v nobenem jeziku niso tako podobne kakor v slovanskem, da toraj človek, ki se je dobro naučil enega slovanskega narečja, vse druge za potrebo uméti in z njimi po svetu najdalje priti more: brez vsega tega ima jezik slovanski kakor gerški sam v sebi mnoge tenčine, ktere človeku um bistrijo ter mu čudovito prižigajo prav nove misli in zapopadke. O tem se prepričamo posebno pri glagolih. Iz tega vzroka se mnogi razumniki na Nemškem učijo jezika slovanskega. (Tako se je pruski poslanec baron Humboldt, sedaj na Britanskem, tedaj na Dunaju, v slovanščini podučevati dal Kopitarju.) S tim bolj se smemo mi rojeni Slovani po učenji svojega maternega jezika nadjati dotičnih koristi. Ljudje se ponašajo s tim, da znajo mnogotere jezike. Iskreno se učijo jezikov prav daljnih ljudstev, v kterih govoriti jim je le redko prilika; zakaj ne bi se dobro naučili jezika domačega, kteri jim je potreben vsaki dan. Dan danes vsaj ne zasluži noben Slovan imena učenjak, kteri je v svojem maternem jeziku nevednjak!

Cesar Karl IV. je že spoznal, da je temeljito znanje slovanskega jezika kaj potrebno vsem tistim, ki imajo opraviti s kterim koli plemenom slovanskim; toraj je v svojem zlatem razpisu koj ukazal, naj se sinovi, dediči in nasledniki volilnih knezov vsi od sedmega do štirinajstega leta učijo jezika slovanskega, da ga razumejo ter znajo govoriti, ker je ne le koristen, temuč jako potreben.

Da je tudi vam, predragi prijatli moji! ne le koristen, temuč zeló potreben, kdo bi pač dvomil o tem, sej bode vaš vradni ali službeni jezik. Odmenjeni ste ljudstvu biti kedaj predstojniki in učeniki ali po besedah Zveličarjevih: „svetu luč in zemlji sol“. Po vas se bo ravnala vsa olika v občinah vam izročениh. Sodite toraj sami, kako vam bode pravo znanje deželnega jezika pomenljivo ter neogibno potrebno. Kdor koli tedaj želí z dobrim vspehom spolnovati dolžnosti svojega stanú, gotovo si bo prizadeval, da si prilastí k temu potrebnih pomočkov. Da se ljudstvo prav olika in se mu vcepijo čisti pojmi o Bogu in o verozakonu, k temu neogibno potrebno je pravo znanje ljudskega jezika. Kako ko-

ristno in potrebno je to znanje, o tem se bote prepričali najbolj, kadar vam bo treba govoriti slovenski. Še preden doveršite svoje šolske nauke, vam bodo poglobitne reči in pravila, kar si jih bote sedaj prisvojili iz maternega jezika, dobro koristile, ker bi sicer v pastirstvu, posebno v djanjskih vajah, nahajali velike težave. Po splošnjem priznavanju in po moji lastni skušnji je pa zlasti težko, očitno govoriti ljudém v jeziku, ki ga zna kdo nekoliko po verhu, le po sluhu. Vsem tém težavam pridete v okom, ako se pridno učite svojega domačega jezika, in pripravite se tako v stan, da bote tim več koristili domovini naši.

Naj čistejše govorijo naš jezik hribovci, ki so z némcí in tujci najmenj v dotiki. Pri njih se nahajajo še prav dobre slovanske besede in prislovice, ktere se v naših bukvah in pri meščanih popolnoma pogrešajo.

Da se kdo na tanko nauči kakega živega jezika, se mu je učiti ne le iz dobrih bukev, temuč tudi iz ljudske govorice. Nihče naj ne méni, da je v ljudski govorici vse grobo; nahaja se v njej obljubim marsikaj nježnega. Samo po sebi pa se razumé, da ga nikjer ni kraja, kjer bi se med ljudstvom popolnoma čist bil ohranil jezik slovanski. Povsod je več ali manj tujk v njem; da toraj človek to, kar je res slovansko, ločiti zna od tujega, mora poprej dobro preučiti se pravil slovniških, posebej iz skladnje.

Ker se bomo učili po slovnici Kopitarjevi, ktero naj si vsakteri omisli, nam bo tedaj nepotrebno vsaj nekoliko pisarjenje. Dasiravno se ta slovnica jako priporoča s pravo razlago sostave slovenskega jezika, vendar je pomanjkljiva, in na nekterih mestih enostranska in ne povsod resnična. Kar je pomanjkljivega in nepravilnega, vam bom pojasnil z nekterimi dostavki in zgledi, ali po potrebi pozneje tudi marsikaj narekoval, da si zapišete.

Ker ste domá iz raznih krajev, vaših lastnih opomb, ki jih bode kdo povedal po svojem krajevnem narečji, ne bom nikakor zamétal, marveč rad sprejemal, če bodo vterjene. Iz svojega domačega govorjenja bote lahko povedali marsiktere besede in izreke, ki doslej niso še naznanjeni. „Non sunt contemnenda quasi parva, sine quibus magna constare non possunt“, pravi slaven pisatelj. Vsaka dobra reč ima v začetku težave, in le polagoma ter po mnogi vzajemni pomoči dospé do popolnosti.

Sicer si bom, kar se bo dalo, prizadeval zljajševati vam nauk in zmanjševati vam trud, kolikor se smé v tako imenitni reči, in svést sem si, da jo bo lahko dobro opravil vsakteri v tem nauku.

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „Littera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Katoliško-garnizonska cerkev stoji na tergu „am Hof“, in sem že unidan nekaj o njej govoril. Raz njenega balkona je namreč blagosloвила posvečena roka papeža Pija VII. l. 1782. neštevilne trume zbranega dunajskega ljudstva. Vtemeljena l. 1386., je dobila po cesarici Eleonori l. 1662. sprelepo sprednje lice (Fronton), in tudi oziroma znotranjih prostorij zasluži naslov častitljivega svetega hrama. Naj bi bili deveteri kori Angelov, katerim je cerkev posvečena, mogočni zavezniki dunajske posadke in vsih avstrijskih vojskinih trum v dnevih potrebe in sile! —

Schottenska (benediktinska) cerkev stoji na tergu „die Freieung“. Vtemeljena l. 1158 od vojvode Henrik-a Jasomirgott-a (da mi Bog pomagaj!) bila je po oblegi Turkov l. 1683 na novo zidana. Njena stavba je bolj priprosta, nosi romanski zlog, in ima lepe slike dobroznanih umetnikov Bok-a in Sandrart-a. V tem svetišču počivajo koščice slovečega vtemelitelja njegovega (glej zgoraj); slavepolnega in pogumnega branitelja dunajskega mesta grofa Rüdigerja Stahremberg-a pred nasilstvom turškim, in mnogo drugih znamenitih mož. Bila je ravno Božja služba, ko sem bil v tej cerkvi; ljudstva je bilo nenavadno veliko nazočega, katero je po vsem svetišču z ginljivim glasnim petjem spremljevalo orgeljne glasove.

Iz šotenske cerkve napotil sem se prot cesarski dvorni kapeli, al kakor se tudi imenuje „Burgpfarrkirche“. Nahaja se n. pr. ravno v osredku cesarskega dvora, v tako zvanim „Schweigerhof-u“. Vhod pelje skoz prostore, ki kažejo nekoliko že lepote znotranjega cesarskega dvora. Vstop je vsakemu prost. To svetišče, l. 1448 od cesarja Friderik-a III. v gotiškem zlogu zidano, samo na sebi nima nobene posebnosti; altarne slike so vendar odličnega dela. Omenim naj tudi, da v tej cerkvi klečati ni težavno, ker so dotične pručice vse naložene z blazinicami. Božja služba pričela se je z pridigo ob 11. uri; — po taisti je bilo kropljenje pred altarjam z blagoslovljeno vodo, in ko je zapel g. celebrant antiphono „Asperges me hyssopo“, oglasili so se dvorni pevci (brez orgelnega spremljevanja) tako neizrekljivo sprelepo, da ni mogoče izreči. Če kako petje zasluži odlični naslov „rajsko“, to ga gotovo. Tanke glasove pojó namreč še zelo mladi, ali jako izurjeni dečki, in se vjemajo z odrašenimi pevci tako dobro, da se vsa harmonija res neizrečeno prijetna, sprelepa

imenovati sme. Med mašo pospremljevala je orgle in petje tudi instrumentalna godba. Mežnjiško in tudi ministrantovsko službo opravljali so sami cesarsko-dvorni strežniki; dva dvorna žandarja pak sta stala med celo sv. mašo z puškami oborožena ob straneh altarja kot častna straža. Kdorkolj se nahaja v nedeljo na Dunaji, in mu je sploh na lepoti cerkvenih obredov kaj ležeče, naj nikar ne zgreši Božje službe v cesarsko-dvorni kapeli; — gotovo mu ne bo žal.

Popoldan sprehajal sem se po zapadnih predmestnih okrajih, in prišel med drugim tudi na „Schmelzer-pokopališče“, ki je naj večje zmed vseh dunajskih mirodvorov, in se nahaja kmal zunaj „Westbahn-Linie“. Da je na vseh tacih krajih človeku nekako tesno pri sercu, je resnica staro-znana; zlasti pa še na Dunaji, kjer, bi djal, v enomer nosijo merliče k pokopu. Med malim časom, ko sem se jaz mudil ondi, prinesli so bili mende tri; enega tudi z godbo. *) Premožniši imajo lastne grobe, in se vidijo zlasti na zapadni strani kaj dragoceni in umetno narejeni spominki. Merliči srednje in nižje verste pa se pokopujejo v splosne dolge jame (Schachtgruben jih imenujejo), katere so tako skopane, da grobnico pokladajo poleg grobnice, in jih potem od strani zasipljejo. — N. pr. ob sredi pokopališča stoji spominek „der Märzgefallenen“, t. j. onih, ki so bili dne 13. marca 1848 o prvi dunajski vstaji dali življenje deloma iz radovednosti, deloma pa tudi morebit iz predérznosti. Na velikem štiriogelnem kamnitem podnožji stoji visoka piramida z napisom: „13. März 1848“; ob straneh pa stojita dva visoka in čversta grodeljnasta stebriča, enaka velikanskim svečnikom, katerih verhova sta močno razširjena, ter če sem prav vidil, takovravnana, da se v njihovem sklednatim osredji zažigati zamore špirit ali kaka druga enaka žgalna materija, kar služi o posebnih prilikah kot žalna osvečava. Vse to je obdano z železno ograjo. — Nekoliko vstran od tega spominka se nahaja splošna raka samotarcev piaristev. Ozališana s sprelepimi raznobojnimi cvetičnimi germiči je ona res pravi cvetlični vertec in služi vsemu pokopališču v velik kinč. — Pa mojemu očesu vse tu vidjeno še ni zadostilo. Žalnega sérca oziral sem se po napisih križev, željno pregledovaje, ne bi li kje zapazil napis, ki bi mi naznanil, kje da počiva moj osebno nepoznani bližnji sorodnik in sloveči nemški pesnik, Henrik vitez Levičnik, ki je kot vrednik časnika „Zeitgeist“ 26. januarja 1862 na Dunaji vmerl; al nikjer nisem zamogel nič zaslediti, in celo tega ne pozvediti, počiva li tod, ali pa ravno na katerem zmed ostalih dunajskih mirodvorov. „O Gospod! usmili se vseh duš, katerih trupla tu počivajo. Amen!“ dostavil sem svojim na pokopališču vpisanim noticam, ter napotil se naprej.

*) Da dobičkarja celo tam, kjer vlada geslo „vse mine pod solncom“, išče svoj sad, prepričal sem se tu: prestopivšemu namreč pokopališni vhod zdajci mi je potisnil v roke neki „agent“ barvani „Preiskourant“ neke železninske štacune, katera ponuja grobne križe na prodaj.

Koj zunaj mirodvora razprostira se jako obširni, okrog in okrog z drevoredom obdani „Schmelzer-Exerzierplatz“. Dunajčanje mu sploh pravijo „auf der Schmelz“. Prostorji so tu sicer res zelo veliki; al ker je svet gričnat in na več strani napet, za prihodne vojaške namene in slovesnosti gotovo ne bo tako dobro služil, kot dosedanji, v mojih spisih že večkrat omenjeni porazni „Paradeplatz“.*) Da bi ves prostor pregledal, podal sem se na njegovo gričnato sredino, in mi za moje korake tudi ni bilo žal. Imel sem namreč od tam proti izhodu lep razgled na ogromno dunajsko mesto, proti zapadu in jugu pa stojijo v velikem polokrogu razverstene okolične vasi: „Breitensee, Penzing, Hitzing, Ober- in Unter-St. Veit, Hütteldorf; krono razgleda proti jugu pak dela krasni „Schönbrunn“.

24. dan avgusta. („Esterhazy-Weinkeller.“ Veselica v spomin cesarjevega rojstnega dneva v „Volksgarten.“) A ha, bratec, al pridemo počasi tudi v vinske klete? bi vtegnil marsikdo zmed častitih gg. sobratov reči, prebravši zgoraj postavljeni naslov. Res je, dragi moji, da, če človek hoče vse stakniti, pride včasih celo pod zemljo; ako se pa vsakemu, ki si na razni način mora vbijati duha, posreči najti za zmerni denar kozarec tako izverstne kapljice, kot v Esterhazy-kleti, naj si potrebnega okrepcanja nikar ne odreče. Esterhazy-eva vinska klet se nahaja nekje v znotranjem mestu (ulice nisim zapomnil, ker se kraj lahko najde po reku naše národske prislovice: „Dobremu vinu ni treba kazala“). Precej globoko v tleh je, sicer prav priprosta, nizka in temna; al v nji se točijo po dovolj zmerni ceni izverstne sorte vina, katera plemenitaz Esterhazy prideluje na svojih ogerskih posestvih. V kletu ni ne miz, ne stolov; jé tudi vsaki le tó, kar kaj s saboj prinese; vino pa se toči pivcem neposredno od pipe, toraj marsikdo, če se ne vé varovati, ne čuti koj vinske moči, ampak še le, ko pride zopet na svitli dan. — Pri dobri kapljici spominjali smo se zbrani tovarši dragih prijatlev v daljni domovini, zlasti onih, katerih se je kot v praznik sv. Jerneja obhajalo njihovo godovanje.

Ker je bilo na predvečer cesarjevega rojstnega dneva slabo vreme, je bila toraj nocoj slovesna veselica v „Volksgarten-u“ v ta spomin, kar res je bilo privabilo na tisoče radovidnežev skup. Pri popisu tega verta sem bil unkrat pozabil povedati, da je obdan s sprelepo, kaka 2 sežnja visoko ograjo iz grodeljna (surovega železa), katera je zraven umetne sostave tudi še zelo pozlačena. Nad vhomom v „Volksgarten“ blisketal se je iz stotin in stotin plinovitih lučic narejeni cesarski orel. Velik oddelek verta je bil z mrežami na vse strani ograjen, in kdor je hotel v

*) Kakor beremo v časnikih, so na tem vojaškem vadišču letos presvitli Cesar po večjem vsem na Dunaj k razstavi dohajočim ptujim vladarjem in visokorodnim gostom napravljali primerne vojaške slovesnosti.

osredje, plačati je moral 1 gl. vstopnine. Tri godbe so svirale na različnih krajih; poleg tega je bil vert lepo razsvitljen, in sicer od kavárne, ki se nahaja v osredku njegovem, na vse štiri strani. Dvoje ulic, v katerih je stalo po 8 iz raznobarnih lučic narejenih slavolokov, je peljalo do središča osvečave, ki je bil posebno umetno sestavljen in prekrasno okinčan. V sredi blisketalo se je v živoplamečih lučicah in žarkih ime presvitlega Vladarja, ob straneh so bile sprelepe zvezde itd. — Ob 11. uri začel se je zažigati tudi umetalen ogenj, ki je bil tako rekoč krona veselice. Z žarno-vneto željo: Bog nam živi in ohrani dolga dolga leta visokoslavnega Franca Jožefa zdravega, srečnega in zadovoljnega, zapustil sem o pozni uri kraj veselice, in odhajal proti svojemu stanišču.

(Dalje prihodnjič.)

Letošnja šolska letina.

(Konec.)

Programm der kath. städt. Normalhaupt- und Elementarschule in Oedenburg (Ungarn) ima na čelu sestavek „kvar šolskih daril“ (die Nachtheile der Schulprämien). 1. na obdarovanega, 2. na neobdarovanega, 3. na starše in občinstvo, 4. na učitelje. Zanimiv za nas je ta program, ker ima na drobno izdelan učni čertež za vse nauke in tudi za telovajo v vsem letu. Z madjarskim jezikom začnejo že v prvem razredu po 2 ure na teden, v drugih razredih pa po 3 ure.

Učnikov je na 5 razredni izgledni šoli (Normalhauptschule), z učiteljem risanja, sedem.

Na začetni trirazredni šoli (Elementarschule) so trije učenci in ena učenica za ženska ročna dela. Verouk uče prifarni duhovni. Učenci in učenke so po abcdnem redu, odlično znamenje imajo slabejši učenci, i. t. d. V programu so tudi zaznamovani dnevi javnih spraševanj, katera se začenjajo zjutraj ob 8. in popoldne ob 2. uri. — Spraševanja po tem takim dolgo trajajo!

Godišnje izvješče glavnih gradiških učiona u Karlovcu koncem školske godine 1872/73. Na čelu je dolg sestavek „mladost in cviet“. Zadržaj sestavka je izražen prav pomenljivo v teh dveh besedah. K sklepu nagovori g. pisatelj (Stepan Valjak, učitelj 3. razreda) mladež, ter jo spodbuja v ljubezen do domovine s besedami pesnika: Vidiš, s kakom moj narod se opakom sudbom bori, vidiš, kak ga mori; ovdí sila, zavidi nemila, neprijateljah i zlo-željiteljah, ond' nesloga, izrod nerazloga, njegov razkida, otrov med njegov' rida (siplje). Dečkov je bilo konec leta v IV. razr. 32, v III. 29, v II. 44, v I. 45; deklic pa v IV. 51, v III. 48, v II. 64, v I. 81. Vversteni so učenci in učenke po napredku in sicer I. red z odl. I., II. in III. red (tedaj prav, kakor smo nekđaj pri nas imeli).

Učiteljev z vero-učiteljem vred je bilo šest, in ravno toliko učiteljic.

Mladež prisustvovala je svakdnevnoj službi božjoj, osim njekojih dana stroge zime i nepogodna vriemena. — (Kaj ne, da tega ni treba posloveniti?) — Ker so dnevi javnih izpitov naznanjeni, sklepa se, da so bila konecletna šolska spraševanja.

Na slov. Štajerskem, kakor beremo, se je šolsko leto v več krajih končalo s šolsko veselico, katere so več ali manj po časopisih popisane. Naj bolj se je odlikovala šolska veselica v Slovenjo-Gradcu — kraj naj se raje imenuje Nemški-Gradec. — Starši in prijatelji šol so gledali, kako so otroci skakali, jedli in pili, — česar se gotovo vsak dan do dobrega prepričajo — morda tudi, kako znajo peti in deklamovati. Vse to naj bi nadomestovalo nekdanje javne preskušnje, pri katerih so otroci pokazali, koliko so se tega ali unega nauka naučili! Nekdanje preskušnje so bile „Schauprüfungen“; a te javne veselice so pa zgolj dušno razveselovanje?! Pri takih okoliščinah ne morem drugega reči, kakor: *Difficile est non scribere satyram.*

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. — Iz vdovskega učiteljskega društva. — Premoženje tega društva rase od dne do dne; denar denar dela; število družtvenikov pa se zmanjšuje, letnina ostane v dolgu, in družtvenik tak sam izstopi; to se je naj bolj vidilo pri napovedanem občnem zboru 24. dne t. m. — Ob 9. uri je bil začetek zborovanja napovedan, in ob tri četerti na enajsto je bilo moč zborovati, ker prišla je še le tačas skupaj po pravilih tirjana četertina družtvenikov. — Premoženja ima društvo 29.350 gl. v državnih zaveznicah in 650 gl. v gotovini, od teh je 630 gl. naloženih v hranilnici. Pokojnine in podpornine so dobivale 4 vdove in 14 sirot vsega skupaj 561 gl., in izvanredno je dobil tudi onemogli učitelj 80 gl. podpornine. — Umerla sta med letom 2 uda in pristopila tudi 2. Odborovih sej je bilo troje. — Vdovi r. g. M. Bernika je pripoznal občni zbor pravico do pokojnine za njo in podpornine za 2 sirot; nekomu onemoglemu učitelju je na pismeno prošnjo zopet privolil po §§. 12, 16. 17. i 18. 40 gl. podpornine, ker je uboštvo dokazano, in zaradi tega družtvene vdove in sirote na škodo ne pridejo. Zbor se zahvaljuje odstopivšemu blagajniku gosp. M. Putre-tu za njegovo marljivo in varčno gospodarjenje družtvenega premoženja in enoglasno voli v predsednika gosp. dr. Antona Jarca, v podpredsednika gosp. Andreja Praprotnika, v tajnika in blagajnika g. Mateja Močnika, odborniki so gg. Čenčič Jernej, Šot Jakob in Tomšič Ivan, iz Ljubljane, Kogej Janez iz Brezovice, Praprotnik France iz Ježice in Suhadobnik Leopold iz Šmartnega pod Šmarno goro. V pregledovalce računov se volijo gg. Adamič France iz Šmartnega pri Litiji, Tomšič Ivan in Zarnik Martin iz Kroke. Zborovanje se sklene ob pol ene. Pregledovalci pregledajo račune, katere najdejo brez pomankljivosti.

— Šole, srednje in ljudske, se začnejo pri nas kakor navadno s 1. oktobrom. — Na spodnji realki nehajo baje slovenski vstrični razredi, — na mestnih šolah pa nedeljska šola za rokodelske učence. Mislimo pa, da bodo kakor l. l., pri obertnijski šoli pripravljajoči razredi; kolikor rokodelske dečke poznamo, jih je le nekaj malo takih, ki so zreli za obertnijsko šolo, večina bi pa sicer ostala brez poduka. — Na mestnih šolah bode zanaprej 8 učiteljev, in 4 podučitelji. — Na dekliski vadnici združeno z ženskino izobraževalnico se začne to šolsko leto 2. razred, in tako zaporedoma, da postane 4 razredna šola.

— Časniki toliko ugibajo, zakaj da terg Motnik na Kranjskem nima vredjene šole; šola za silo je že od nekdaj tam. — »Terg naj bi se prisilil,

da napravi lastno šolo«. To je prav lepo, in dobro povedano!! Terg Motnik plača nekaj nad 300 gl. pravega, in vsa motniška fara, naj premožnejši vasi spadajo pod Štajersko, nekaj nad 700. (Prav natančnih števil nimam pred sabo.) In Motničanje naj bi šolo zidali, ki bi stala naj manj 3000 gl.; in učitelja plačevali, ki mora imeti z vsem skupaj sedaj ne veliko manj od 600. Motničanje bi sami radi šolo imeli, večina njih se je tudi v bolj srečnih časih izsolala, a kupčija gre svoja pota in kraji poprej premožni, ostanejo brez služka.

— V Gorici se je osnovalo učiteljsko društvo, in 2. oktobra bode imelo shod v Werdenberškem šolskem poslopji. Na dnevnem redu je razprava o sredstvih v dosego in ohranitev pazljivosti in kako se dá pri učencih vtemeljiti štovanje in ljubezen do bližnjega ter ubraniti sovražnost in hudobnost. — Razodeva se želja, da bi vsak eno točko pismeno izdelal.

— »Izviroke premožnosti ali pravi pomočnik za nje napravo in vstanovitve med ljudstvom« — se imenuje knjižica, katero je izdal marljivi slov. pisatelj Jos. Godina-Vrdelski v Trstu. — To umevno pisano, posebno kmetovskemu ljudstvu namenjeno delce se dobiva pri Paternolli-ju po znižani ceni. Verh tega priporočamo še dva druga spisa tega istega pisatelja: »Zgodovina Trsta in njegove okolice« in pa: »Kratek pregled vesoljnega sveta.« (Gl.)

— Okrajni šolski svet za ljubljansko okolico je določil za 1. učit. službo 650 gl.; za 5 služeb po 600 gl.; za 11 po 500 gl., za 2 po 450 gl. in za 2 po 400 gl. Za 1 podučit. službo 450 in za neko drugo 350 gl. Litijski okrajni šolski svet je odločil za vse učit. službe po 500 gl. Logaški je določil za 3 po 550 gl., za nekatere po 500 gl., in za druge po 450 in 400 gl.; kamniški za 7 uč. služeb po 500 gl., za druge po 400; tudi v kranjskem, postonjskem in kočevskem š. okraji so nekatere službe po 500 gl. Te določbe zadobe veljavo, kedar je poterdi deželni šolski svet. V kerškem šolskem okraji so šole pri sv. Jerneji, Šent-Rupertu, Šent-Kocijanu, Šent-Margareti, v Mokronovem in Kerškem vverstene v 3. razred, ter je šolnine po 16 kr. na mesec, vse druge šole so pa v IV. razredu s šolnino po 10 kr. na mesec, kar je že pri dež. š. svetu poterjeno. —

Pri vdovskem društvu so na dolgu št. 10. za l. 1871., 1872. i 1873. po 6 gl.; št. 37., za l. 1873. — 6 gl.; št. 54., za l. 1871. 1 gl. in za l. 1872. i 1873. po 4 gl.; št. 72., za l. 1873. — 6 gl. in št. 102., 145., 154. za l. 1873. po 6 gl.

Vse te p. i. društvenike vljudno vabim, da plačajo svoj dolg do 1. novembra t. l. sicer so sami izstopili iz društva po §§. 5. i 10. društ. prav.

M. Močnik,
društ. tajnik.

Premembe v učiteljskem stanu.

Gospod Jakob Smolej, c. k. šolski svetovalec, se odpove službi c. k. šolskega nadzornika za Ljubljano, sl. ministerstvo v to privoli. V Struge pride g. Matija Petrič iz Planine; na Verhniko za podučitelja g. Janez Geiger iz Preske; v Dobrepolje g. Jakob Gostiša; v Krašnjo za učitelja g. Janez Kutnar in za podučitelja v Moravce g. Anton Konc, vsi trije začasno. Gg. France Cerar v Blagovici, France Golmajer v Dobu in Peter Fleischmann pri Beli cerkvi pri Novem mestu se za terdno vmestijo.